

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В останні десятиріччя відбуваються значні зміни в використанні англійської мови як іноземної. Функціонування в якості “lingua franca” - коли представники різних націй, носії різних лінгвістичних і культурних традицій, спілкуються англійською в різноманітних ситуаціях, і повинні діяти доречно по відношенню до унікальних обставин конкретного мовного акту, кидає нові виклики для ELT. Використання англійської в міжнародному середовищі вимагає від учасників бути відкритими і готовими сприйняти несхожість співрозмовника та пристосуватися до нього. Саме вміння застосовувати різні лінгвістичні та нелінгвістичні ресурси, інколи вдаючись до інноваційних або своєрідних способів донесення змісту висловлювання для досягнення комунікативних цілей складає комунікативну компетенцію. Студенти мають стати компетентними користувачами мови, бути здатними критично й креативно мислити, та діяти самостійно. Завдання сучасної мовної освіти – допомогти учням розвинути автономність через залучення до самоаналізу своїх досягнень та оцінювання роботи інших, прийняття рішень щодо вибору оптимальних прийомів навчання, застосування особистого досвіду та фонових знань, вміння працювати в парах і групах для вирішення нелінгвістичних завдань без залучення викладача як носія знань.

Оскільки автономія учня є невід’ємною частиною навчання іноземної мови, важливо розробити систему вправ для активного залучення учнів до процесу комунікації, що розвиває вміння самостійно отримувати інформацію з різних джерел, оцінювати її відповідність, та застосовувати ці знання в інших ситуаціях. Ці вправи мають відображати реальні життєві ситуації, бути в міру складними для залучення потенціалу учнів і мобілізації їх лінгвістичних та інших ресурсів, але не занадто складними, щоб уникнути негативного впливу на мотивацію учнів.

Ці вправи характеризуються наступними рисами:

- Утворюють простір для спілкування, взаємодії та обміну інформацією з метою вирішення спільних завдань шляхом заповнення інформаційних пропусків, рольової гри - навчання через дію.
- Використовують як індуктивний, а також дедуктивний підходи до вивчення граматики.
- Базуються на навчальному матеріалі, що відповідає інтересам учнів.
- Дозволяють учням індивідуалізувати навчання із застосуванням того, що вони навчилися їх власного життя.
- Використовують автентичні тексти для підвищення інтересу до навчання і отримання достовірних моделей мови.

Протягом останніх 40 років Рада Європи працює над узагальненням вимог до стандартизації рівнів володіння іноземною мовою з метою забезпечити загальну основу для розробки мовних навчальних планів, курсів; іспитів та підручників. Ця діяльність призвела до публікації Загальноєвропейських Рекомендацій (CEF) з детальним описом мовленнєвої компетенції на різних рівнях володіння мовою. Ці

документи акцентують необхідність впровадження комунікативного, діяльнісного, індивідуального підходів до навчання мови, а також аналіз потреб учнів, розвиток навичок автономії і само оцінювання. Загальноєвропейські Рекомендації відіграють важливу роль в організації процесу навчання іноземної мови та формування підходу до оцінювання мовної та мовленнєвої компетенції студентів.

Учень із середніми здібностями зазвичай зазнає небагато труднощів на ранній стадії навчання. Він зацікавлений можливістю негайно використати вивчений матеріал у спілкуванні з носієм мови. Учень імітує зразки мови, запам'ятовує і практикує нові знання. Однак, процес навчання триває, і учень знаходить важчим засвоєння нових мовних одиниць. Опитування серед студентів, що вступають до вищих навчальних закладів показали, що учні знають багато про мову, але вони навряд чи можуть сказати, що володіють англійською мовою, навіть якщо вивчали її протягом більш ніж десяти років.

Учень, який досяг рівня Upper-Intermediate відрізняються якістю застосування мови та освітніми потребами, але він також зустрічаються з наступними проблемами:

1. Існує розрив між рецептивною і продуктивною компетентностями. Учні демонструють значний прогрес у розумінні тексту (прослуханого чи прочитаного), але все ще відчувають невпевненість, коли черга доходить до навичок мовлення. Учні не в змозі застосувати свої мовні знання в реальних умовах комунікації, наслідком чого є зростаюче відчуття тривоги або розчарування. Вони з часом можуть втратити впевненість і рішучість, що порушує мотивацію продовжувати вивчення мови.

2. Вільне володіння мовою поліпшується за рахунок складності. Учні вживають елементарні граматичні та лексичні одиниці будуючи висловлювання, і не прагнуть продукувати більш складні мовні зразки.

3. Учні мають обмежений діапазон лексики. Учні не розширюють словниковий запас і не використовують лексику просунутого регістру.

4. Мова учнів може бути адекватною, але часто не вистачає лінгвістичних ознак природньої мови, тому звучить занадто формально або книжково.

5. В мовленні учнів є стійкі, сталі помилки, незважаючи на кількість часу і зусиль, витрачених на їх виправлення.

Сучасна методика навчання іноземної мови більше не припускає, що продуктивні навички будуть природно розвиватися з навичок рецептивних. Якщо ми маємо за мету скоротити розрив між сприйняттям та репродукцією мовлення, необхідно впроваджувати інші два чинники: рецензування (*noticing*) та цілеспрямовану репродукцію (*focused output*). Ми не навчимося нічого від того, що ми чуємо і розуміємо, якщо не спрямуємо на це увагу. Існує різниця між *input* (те, що ми чуємо) та *intake* (те, на що ми звернули увагу). Саме останнє може служити в якості основи для розвитку мовлення студентів.

Компетентнісний підхід до вивчення іноземної мови вимагає переглянути вимоги до оцінювання вмінь і навичок учнів. Рівень володіння комунікативною компетенцією не може бути адекватно вимірним традиційним тестом, що перевіряє знання з лексики та граматиці, тобто, знання про мову. Комунікативно спрямовані тести з іноземної мови повинні перевіряти не тільки здатність утворювати правильні мовні зразки, але й уміння застосовувати їх у відповідній ситуації. В тестуванні продуктивних навичок, акцент робиться на доцільність.

Хоча комунікативне тестування не обмежується Англійською для Спеціальних Цілей, тест повинен містити комунікативну ситуацію, в якій студенти, ймовірно, опиняться.

Якість тестів, призначених для тестування комунікативної компетенції оцінюється за ступеню імітації реальних комунікативних ситуацій. Існує, обов'язково, суб'єктивний елемент в оцінці комунікативних тестів. Реальні життєві ситуації не завжди мають об'єктивно правильні або неправильні відповіді, і тому увага повинна бути сконцентрована на розробці шкали для оцінки результатів. Кожна шкала повинна мати опис якісних показників (а іноді й кількісних), що сприятиме об'єктивному оцінюванню.

Комунікативні тести вимірюють уміння використовувати відповідні мовні зразки в реальному спілкуванні. Звичайно, не завжди можна зробити мовні тести комунікативними, але можливо додати їм комунікативні елементи. Це матиме позитивний вплив на розвиток само оцінювання учня і підвищення мотивації до навчання мови.

Література

1 Brown, H. D. 2000. Principles of language learning and teaching (4th ed.). White Plains, NY: Pearson/Longman.

2 Holliday, A. 2005. The Struggle to Teach English as an International Language. Oxford: Oxford University Press.

3 Kern, R. 2000. Literacy and language teaching. Oxford: Oxford University Press.

4 Lightbown, P. M. and N. Spada. 2006. How Languages are Learned (third edition). Oxford: Oxford University Press.

5 Meddings, L. and S. Thornbury. 2009. Teaching Unplugged: Dogme in English Language Teaching.

6 Savignon, S. J. 2002. Communicative language teaching: Linguistic theory and classroom practice. In S. J. Savignon (Ed.), Interpreting communicative language teaching: Contexts and concerns in teacher education (pp. 1-27). New Haven, Soars, L. and J. Soars. 2009. New Headway Intermediate Student's Book (fourth edition). Oxford: Oxford University Press.

7 Waters, A. 2009. Ideology in applied linguistics for language teaching. Applied Linguistics 30/1:138–43.